

หลักพุทธธรรมสำหรับการลงทุนสินทรัพย์แลกเปลี่ยนสกุลเงินต่างประเทศ

A Buddhist Based Approach to Foreign Exchange Asset Investment

กชวัลย์ ไชยเป้ง

Khochawon Chaipang

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Chiang Mai Campus

Corresponding Author E-mail: khochawon@gmail.com

Received: 2025-04-30 Revised: 2025-05-23 Accepted: 2025-05-30

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ ได้แก่ 1) เพื่อศึกษาหลักพุทธธรรมที่เกี่ยวกับการลงทุนในสินทรัพย์แลกเปลี่ยนสกุลเงินต่างประเทศ 2) เพื่อศึกษาบริบทและสภาพปัญหาของการลงทุนในสินทรัพย์แลกเปลี่ยนสกุลเงินต่างประเทศ และ 3) เพื่อวิเคราะห์หลักพุทธธรรมสำหรับการลงทุนในสินทรัพย์แลกเปลี่ยนสกุลเงินต่างประเทศ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 20 รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า การลงทุนอย่างยั่งยืนมิได้ขึ้นอยู่กับความสามารถเชิงเทคนิคเพียงอย่างเดียว แต่ต้องอาศัยการบูรณาการหลักพุทธธรรมเข้ากับกระบวนการตัดสินใจอย่างเป็นระบบ หลักธรรมสำคัญ ได้แก่ ไตรลักษณ์ สติ ขันติ อิทธิบาท 4 ปาปนิกรธรรม ทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ โภควิภาค และคิหิสุข ซึ่งช่วยเสริมสร้างวินัย การควบคุมอารมณ์ การบริหารความเสี่ยง และการจัดการทรัพย์อย่างเหมาะสม

บริบทของตลาดแลกเปลี่ยนสกุลเงินต่างประเทศมีความผันผวนสูง เปลี่ยนแปลงรวดเร็ว และมีการแข่งขันเข้มข้น ผู้ลงทุนจำนวนหนึ่งยังขาดความรู้พื้นฐาน การบริหารความเสี่ยง และมักตัดสินใจภายใต้อิทธิพลของความโลภและความกลัว ส่งผลให้เกิดความผิดพลาดและการขาดทุนซ้ำซ้อน

การบูรณาการการลงทุนตามแนวพุทธ หรือ BIIP Model เชื่อมโยงเป้าหมายชีวิต หลักธรรม และการปฏิบัติด้านการลงทุน โดยมีสติ ปัญญา และวินัยเป็นแกนกลาง เพื่อนำไปสู่ ความมั่นคงทางการเงิน ความสมดุลทางจิตใจ และความยั่งยืนในการลงทุนระยะยาว

คำสำคัญ: การลงทุน Forex, หลักพุทธธรรม, จิตวิทยาการลงทุน

Abstract

This article has three objectives: 1) to study Buddhist principles related to investment in foreign exchange assets; 2) to examine the context and problems of investment in foreign exchange assets; and 3) to analyze Buddhist principles applicable to investment in foreign exchange assets. This study employed a qualitative research methodology, using documentary research and interviews with 20 monastic and lay informants. The data were analyzed through content analysis.

The findings revealed that sustainable investment does not depend solely on technical competence, but also requires the systematic integration of Buddhist principles into the decision-making process. The key Buddhist principles include the Three Characteristics, mindfulness, patience, the Four Bases of Success, *Pāpaṇika-dhamma*, *Diṭṭhadhammikāttha-payoja*, *Bhogavibhāga*, and Gihisukha. These principles help promote discipline, emotional control, risk management, and proper wealth management.

The context of the foreign exchange market is highly volatile, rapidly changing, and intensely competitive. Some investors still lack fundamental knowledge and risk management skills, and often make decisions under the influence of greed and fear, leading to repeated mistakes and losses.

The Buddhist Investment Integration Process, or BIIP Model, connects life goals, Buddhist principles, and investment practices. It places mindfulness, wisdom, and discipline at the core, leading to financial stability, mental balance, and long-term investment sustainability.

Keywords: Forex Investment, Buddhist Principles, Investment Psychology

บทนำ

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ตลาดแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ (Foreign Exchange: Forex) ได้เติบโตอย่างรวดเร็ว อันเป็นผลมาจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ การเข้าถึงข้อมูลแบบเรียลไทม์ และต้นทุนการทำธุรกรรมที่ลดลงอย่างมีนัยสำคัญ ส่งผลให้ตลาดดังกล่าวกลายเป็นตลาดการเงินที่มีขนาดใหญ่และมีสภาพคล่องสูงที่สุดในโลก โดยเปิดให้มีการซื้อขายตลอด 24 ชั่วโมง (Bank for International Settlements [BIS], 2022, p. 6) อย่างไรก็ตาม แม้ตลาด Forex จะเปิดโอกาสในการสร้างผลตอบแทนที่น่าสนใจ แต่ก็แฝงไปด้วยความผันผวนสูงและความไม่แน่นอนจากปัจจัยเศรษฐกิจมหภาค (Ehrmann & Fratzscher, 2004, pp. 4, 25–26) ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมและการตัดสินใจของนักลงทุนอย่างมีนัยสำคัญ

จากการศึกษาพฤติกรรมของนักลงทุนรายย่อยในตลาด Forex พบว่า การเข้าสู่ตลาดมักมีแรงจูงใจด้านการแสวงหาผลตอบแทนเป็นสำคัญ และเติบโตขึ้นพร้อมกับการขยายตัวของแพลตฟอร์มการซื้อขายออนไลน์ที่ทำให้บุคคลทั่วไปเข้าถึงตลาดได้ง่ายขึ้น (Sobol & Szmelter, 2020, pp. 168–169) ขณะเดียวกัน การวิเคราะห์ทางเทคนิคเป็นแนวทางที่ถูกใช้อย่างแพร่หลายในตลาดอัตราแลกเปลี่ยน โดยเฉพาะในกรอบเวลาระยะสั้น (Neely & Weller, 2011, pp. 6–7, 24) อย่างไรก็ตาม เมื่อต้องเผชิญกับความผันผวนของตลาด นักลงทุนรายย่อยมักประสบภาวะขาดทุน และไม่พบหลักฐานชัดเจนว่าพวกเขาเรียนรู้จนเทรดได้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยปัจจัยสำคัญเกี่ยวข้องกับความมั่นใจเกินจริง การเพิ่มความเสี่ยงหลังจากประสบความสำเร็จระยะสั้น และการจัดการความเสี่ยงที่ไม่เป็นระบบ (Ben-David et al., 2018, pp. 2009–2011) หน่วยงานกำกับดูแลของยุโรป ยังระบุว่าผลิตภัณฑ์เก็งกำไรแบบ CFD/FX มีความเสี่ยงสูง โดยบัญชีรายย่อยจำนวนมากขาดทุนจากการใช้เลเวอเรจและความซับซ้อนของผลิตภัณฑ์ European Securities and Markets Authority ได้กำหนดมาตรการจำกัดการเสนอขาย CFDs แก่นักลงทุนรายย่อย เช่น การจำกัดเลเวอเรจ การกำหนดหลักเกณฑ์ปิดสถานะเมื่อหลักประกันไม่เพียงพอ การคุ้มครองไม่ให้ยอดเงินติดลบ และการกำหนดค่าเตือนความเสี่ยงที่เป็นมาตรฐาน ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าผลิตภัณฑ์ CFD/FX มีความเสี่ยงสูงและต้องอาศัยมาตรการกำกับดูแลเพื่อคุ้มครองนักลงทุนรายย่อย (European Securities and Markets Authority [ESMA], 2020, pp. 8–9) นอกจากนี้ บริบทของประเทศไทยยังมีข้อจำกัดด้านกฎหมายที่ยังไม่รองรับการลงทุน Forex อย่างชัดเจน ส่งผลให้นักลงทุนต้องพึ่งพาโบรกเกอร์ต่างประเทศ ซึ่งเพิ่มความเสี่ยงในด้านความน่าเชื่อถือและความปลอดภัยของเงินลงทุน อีกทั้งข้อมูลเชิงสถิติยังสะท้อนให้เห็นถึงอัตราความล้มเหลวของนักลงทุนในตลาดนี้อย่างมีนัยสำคัญ โดยพบว่าร้อยละ 71 ของผู้ลงทุนประสบภาวะขาดทุน และมากกว่าร้อยละ 99 ไม่สามารถทำกำไรได้อย่างต่อ

เนื่องในระยะยาว (สุมิตร อโรร่า และ มณีกัญญา นากามัทสี, 2567, น. 126) ประเด็นสำคัญที่นำไปสู่ความล้มเหลวดังกล่าวมิได้จำกัดอยู่เพียงมิติของความรู้ทางเทคนิค แต่ยังครอบคลุมถึงอคติทางพฤติกรรม (behavioral biases) และการขาดวินัยในการลงทุน เช่น การไม่กำหนดแผนการลงทุนล่วงหน้า การไม่ตั้งจุดตัดขาดทุน (Stop Loss) การตัดสินใจตามอารมณ์ และการไม่บันทึกผลการลงทุนเพื่อนำมาปรับปรุงกลยุทธ์ ปัจจัยเหล่านี้สะท้อนถึงความจำเป็นในการพัฒนารอบแนวคิดที่สามารถบูรณาการทั้งมิติด้านเทคนิคและจิตวิทยาการลงทุนเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ

ภายใต้บริบทดังกล่าว หลักพุทธธรรม โดยเฉพาะหลักอหิสา 4 ซึ่งประกอบด้วย ฉันทะ คือ ความพอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น วิริยะ คือ ความเพียรพยายาม จิตตะ คือ ความเอาใจใส่ในสิ่งนั้น และวิมังสา คือ ความไตร่ตรอง สอบสวนพิจารณา หรือกล่าวโดยสรุปว่า “มีใจรักพากเพียรทำ เอาจิตฝึกฝน ใช้ปัญญาสอบสวน” สามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาวินัยและกระบวนการตัดสินใจของนักลงทุนได้ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2549, น. 13–14) นอกจากนี้ หลักปาปนิกรรม 3 ได้แก่ จักขุม่า วิรูปุโร และนิสสยสัมปันโน สามารถประยุกต์ใช้กับการมองเห็นภาวะตลาด การใช้ความชำนาญด้านเครื่องมือและกลยุทธ์ และการมีระบบสนับสนุนที่น่าเชื่อถือ (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2564, น. 95–97) ส่วนปิฎกธัมมิกัตถประโยชน์ 4 เป็นหลักธรรมเพื่อประโยชน์ในปัจจุบันที่ช่วยส่งเสริมความขยัน การรักษาทรัพย์ กัลยาณมิตร และการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2564, น. 116–117) ขณะที่โคตวิภาค 4 เป็นหลักการจัดสรรทรัพย์เพื่อการใช้สอย การประกอบกิจการ และการสำรองไว้ในยามจำเป็น (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2564, น. 128) และคิหิสุข 4 ได้แก่ อตติสุข โภคสุข อนนสุข และอนวัชชสุข เป็นเกณฑ์ประเมินความสุขของคฤหัสถ์ที่สะท้อนความมั่นคงทางทรัพย์ การใช้ทรัพย์อย่างเหมาะสม การไม่เป็นหนี้ และการดำรงชีวิตโดยสุจริต (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2564, น. 147–148) หลักธรรมดังกล่าวจึงสามารถนำมาประยุกต์ใช้เป็นกรอบแนวคิดในการเสริมสร้างวินัย การควบคุมอารมณ์ การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล และการบริหารความเสี่ยงอย่างยั่งยืนในการลงทุน

อย่างไรก็ตาม จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า ยังขาดงานวิจัยที่ศึกษาการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในบริบทของการลงทุนตลาด Forex อย่างเป็นรูปธรรม ทั้งในด้านการวิเคราะห์พฤติกรรมของนักลงทุน การพัฒนากลยุทธ์การลงทุน และการบริหารความเสี่ยง ในสภาพแวดล้อมที่มีความผันผวนสูง ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงมุ่งพัฒนาองค์ความรู้เชิงบูรณาการโดยเชื่อมโยงหลักพุทธธรรมเข้ากับกระบวนการลงทุนในตลาด Forex เพื่อสร้างกรอบแนวคิดที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการตัดสินใจ ลดความเสี่ยง และส่งเสริมความยั่งยืนทางการเงินของนักลงทุนในระยะยาว

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาหลักพุทธธรรมที่เกี่ยวกับการลงทุนในสินทรัพย์การแลกเปลี่ยนสกุลเงินต่างประเทศ
2. เพื่อศึกษาบริบทและสภาพปัญหาของการลงทุนในสินทรัพย์การแลกเปลี่ยนสกุลเงินต่างประเทศ
3. เพื่อวิเคราะห์หลักพุทธธรรมสำหรับการลงทุนในสินทรัพย์การแลกเปลี่ยนสกุลเงินต่างประเทศ

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่ผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยการศึกษาข้อมูลจากคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา (พระไตรปิฎก อรรถกถา) เอกสารทางวิชาการ ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ และข้อมูลเกี่ยวกับการลงทุนในตลาด Forex การวิจัยเชิงภาคสนาม (Field Research) ใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อหาข้อสรุปเชิงประจักษ์จากผู้เชี่ยวชาญและผู้มีประสบการณ์จริง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) แบ่งเป็น 3 กลุ่มหลัก ได้แก่ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 5 รูป/คน เพื่อวิเคราะห์หลักพุทธธรรมที่สอดคล้องกับการจัดการทรัพย์สินและการลงทุน กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการลงทุน จำนวน 5 คน เพื่อวิเคราะห์ทฤษฎีการเงินและกลไกของตลาดแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ และกลุ่มนักลงทุนทั่วไป จำนวน 10 คน เพื่อศึกษาพฤติกรรม ปัญหา และแนวทางการนำหลักธรรมไปประยุกต์ใช้ในการเทรดจริง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เอกสารจากคัมภีร์และตำราเพื่อสร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview Form) ซึ่งเป็นคำถามแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เชี่ยวชาญได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ จากการสัมภาษณ์โดยตรงและการสังเกตพฤติกรรมนักลงทุน การรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ จากการสืบค้นข้อมูลในหอสมุด วารสารวิชาการ และฐานข้อมูลออนไลน์ที่เกี่ยวข้องกับพุทธเศรษฐศาสตร์และตลาด Forex

การวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis)

ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) นำข้อมูลที่ได้จากเอกสารและการสัมภาษณ์มาจำแนกหมวดหมู่ และตีความตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และการวิเคราะห์เชิงอุปมาน (Inductive Analysis) การสรุปผลจากข้อมูลย่อยไปสู่ข้อสรุปภาพรวม เพื่อสร้างเป็นโมเดลหรือหลักการในการลงทุนตามแนวพุทธ การตรวจสอบข้อมูล ใช้การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) เพื่อความถูกต้องและน่าเชื่อถือของผลการวิจัย

การนำเสนอผลการวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอผลการศึกษาในรูปแบบการเขียนเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) โดยแบ่งเนื้อหาตามโครงสร้างของวิทยานิพนธ์ เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างหลักพุทธธรรมกับจิตวิทยาและการวางแผนการลงทุนในตลาด Forex

ผลการศึกษา

1. หลักพุทธธรรมที่เกี่ยวกับการลงทุนในสินทรัพย์แลกเปลี่ยนสกุลเงินต่างประเทศ ผลการวิจัยพบว่า การลงทุนในตลาดแลกเปลี่ยนสกุลเงินต่างประเทศมิได้อาศัยเพียงความรู้ทางเทคนิคหรือความสามารถในการวิเคราะห์ตลาดเท่านั้น แต่ยังต้องอาศัยวินัยทางจิตใจ การควบคุมอารมณ์ และการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล หลักพุทธธรรมจึงสามารถนำมาใช้เป็นกรอบในการพัฒนาพฤติกรรมการลงทุนได้อย่างเหมาะสม หลักอริยบท 4 ช่วยส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และการพัฒนาระบบการลงทุน โดยฉันทะทำให้นักลงทุนมีแรงจูงใจที่ถูกต้อง วิริยะส่งเสริมความเพียรในการศึกษาและฝึกฝน จิตตะช่วยให้มีสมาธิและความต่อเนื่อง ส่วนวิมังสาช่วยให้เกิดการทบทวน วิเคราะห์ข้อผิดพลาด และปรับปรุงกลยุทธ์การลงทุนอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ ปาปนิกรธรรมช่วยเสริมการมองการณ์ไกล ความชำนาญ และการมีฐานสนับสนุนที่มั่นคง ขณะที่โภกวิภาคและทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ช่วยกำกับการจัดสรรทรัพย์ การบริหารเงินทุน และการดำรงชีวิตอย่างสมดุล ผลการวิจัยยังพบว่า สติและขันติเป็นหลักธรรมสำคัญในการ

ควบคุมอารมณ์ของนักลงทุน โดยสติช่วยให้รู้เท่าทันความโลภ ความกลัว และอคติในการตัดสินใจ ส่วนขันติช่วยให้นักลงทุนอดทนต่อความผันผวนของตลาด รอจังหวะที่เหมาะสม และไม่เร่งตัดสินใจตามอารมณ์ ขณะที่หลักไตรลักษณ์ช่วยให้นักลงทุนเข้าใจความไม่แน่นอนของตลาด ยอมรับความเสี่ยง และลดความยึดติดในผลลัพธ์ของการลงทุน

2. บริบทและสภาพปัญหาของการลงทุนในสินทรัพย์แลกเปลี่ยนสกุลเงินต่างประเทศ ผลการวิจัยพบว่า ตลาดแลกเปลี่ยนสกุลเงินต่างประเทศเป็นตลาดที่มีความผันผวนสูง เปลี่ยนแปลงรวดเร็ว และได้รับอิทธิพลจากปัจจัยเศรษฐกิจ การเมือง และข้อมูลข่าวสารตลอดเวลา ลักษณะดังกล่าวทำให้นักลงทุนต้องตัดสินใจภายใต้ข้อจำกัดด้านเวลา ความไม่แน่นอน และความเสี่ยงสูง ปัญหาสำคัญของนักลงทุนสามารถจำแนกได้ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านแรก คือปัญหาทางจิตวิทยาการลงทุน นักลงทุนจำนวนหนึ่งตัดสินใจภายใต้อิทธิพลของความโลภ ความกลัว ความมั่นใจเกินจริง และความต้องการเอาคืนหลังขาดทุน ส่งผลให้เกิดพฤติกรรม การเทรดเกินแผน การเพิ่มความเสี่ยง และการละเลยจุดตัดขาดทุน ด้านที่สอง คือปัญหาด้านความรู้และทักษะ นักลงทุนบางส่วนยังขาดความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับตลาด การบริหารเงินทุน การจัดการความเสี่ยง และการประเมินความเหมาะสมของกลยุทธ์การลงทุน ด้านที่สาม คือปัญหาเชิงโครงสร้างและกฎหมาย โดยเฉพาะข้อจำกัดของบริบทประเทศไทยที่ทำให้นักลงทุนต้องพึ่งพาผู้ให้บริการจากต่างประเทศ จึงมีความเสี่ยงด้านความน่าเชื่อถือ ความปลอดภัยของเงินทุน และการคุ้มครองทางกฎหมาย ดังนั้น ปัญหาการลงทุนในตลาดดังกล่าวมิได้เกิดจากความผันผวนของตลาดเพียงอย่างเดียว แต่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการควบคุมตนเอง วินัยในการปฏิบัติตามแผน และการบริหารความเสี่ยงอย่างเป็นระบบ

3. การวิเคราะห์หลักพุทธธรรมสำหรับการลงทุนในสินทรัพย์แลกเปลี่ยนสกุลเงินต่างประเทศ ผลการวิจัยพบว่า หลักพุทธธรรมสามารถนำมาวิเคราะห์และพัฒนาเป็นกรอบการลงทุนเชิงบูรณาการได้ โดยมีเป้าหมายสำคัญคือการสร้างความมั่นคงทางการเงินควบคู่กับความสมดุลทางจิตใจ หลักคิหิสุขทำหน้าที่เป็นเป้าหมายของการลงทุน โดยเน้นการมีทรัพย์อย่างมั่นคง การใช้ทรัพย์อย่างเหมาะสม การไม่เป็นหนี้ และการดำเนินชีวิตโดยสุจริต ในระดับกระบวนการ อธิปไตย 4 เป็นหลักในการพัฒนาความรู้ ความเพียร ความเอาใจใส่ และการตรวจสอบปรับปรุงระบบการลงทุน ส่วนสติและขันติทำหน้าที่ควบคุมการตัดสินใจในระหว่างการลงทุน โดยช่วยลดการตัดสินใจจากอารมณ์ ความกลัวการพลาดโอกาส การปิดสถานะด้วยความตื่นตระหนก และการเทรดเกินขนาด ขณะที่ปาณิยกรรมและโมคคิภาคช่วยสนับสนุนการบริหารความเสี่ยง การวางแผนเงินทุน และการจำกัดผลกระทบจากการขาดทุนไม่ให้กระทบต่อความมั่นคงของชีวิต นอกจากนี้ หลักไตรลักษณ์ช่วยให้นักลงทุนเข้าใจธรรมชาติของตลาดที่มีความไม่เที่ยง มีความ

เสี่ยง และไม่สามารถควบคุมได้ทั้งหมด ความเข้าใจดังกล่าวช่วยให้นักลงทุนยอมรับความผิดพลาด ตัดขาดทุนตามแผน และลดการยึดติดกับผลลัพธ์เฉพาะหน้าได้อย่างมีเหตุผล โดยสรุปหลักพุทธธรรมสามารถประยุกต์ใช้เป็นกรอบจิตวิทยาการลงทุนและการบริหารความเสี่ยงเชิงพุทธได้ โดยเน้นการลงทุนบนฐานของสติ ปัญญา วินัย ความพอดี และความไม่ประมาท อันนำไปสู่ความยั่งยืนทั้งด้านการเงินและจิตใจในระยะยาว

การอภิปรายผล

1. หลักพุทธธรรมที่เกี่ยวกับการลงทุนสินทรัพย์การแลกเปลี่ยนสกุลเงินต่างประเทศ ผลการวิจัยพบว่า หัวใจสำคัญของการลงทุนในตลาด Forex ตามแนวพุทธคือการสร้างกรอบคิดเชิงคุณธรรมและความพอดี โดยเน้นการใช้สติและปัญญาเพื่อลดกิเลส 3 คือ โลภะ โทสะ และโมหะ ซึ่งเป็นอกุศลมูลหรือต้นตอของอกุศลธรรม (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2564, น. 68) ประเด็นนี้สอดคล้องกับแนวคิดพุทธเศรษฐศาสตร์ที่เน้นคุณภาพชีวิต ความสมดุล ความพอประมาณ คุณธรรม และการไม่เบียดเบียน มากกว่าการแสวงหาวัตถุหรือผลประโยชน์เพียงด้านเดียว (พระคมสัน เจริญวงศ์, 2563, น. 49–52) นอกจากนี้ การยอมรับความผันผวนของตลาดในฐานะความไม่เที่ยงยังสามารถเชื่อมโยงกับหลักไตรลักษณ์ ซึ่งช่วยให้นักลงทุนลดความยึดมั่นในผลลัพธ์ และใช้ปัญญาในการรับมือกับความไม่แน่นอนของตลาดได้อย่างเหมาะสม

2. บริบทและสภาพปัญหาของนักลงทุน ผลการวิจัยสะท้อนว่าปัญหาหลักของนักลงทุนไม่ได้เกิดจากความรู้ทางเทคนิคเพียงอย่างเดียว แต่เกิดจากโครงสร้างอารมณ์ อคติ และการขาดวินัยในการปฏิบัติตามแผนการลงทุน โดยเฉพาะการตัดสินใจภายใต้อิทธิพลของความโลภ ความกลัว และความหลง ซึ่งสัมพันธ์กับหลักอกุศลมูล 3 ได้แก่ โลภะ โทสะ และโมหะ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2564, น. 68) อีกทั้งยังสอดคล้องกับหลักอคติ 4 ได้แก่ อันทาคติ โทสาคติ โมหาคติ และภยาคติ ซึ่งสามารถประยุกต์อธิบายพฤติกรรมการลงทุนที่เอนเอียงจากความชอบ ความไม่ชอบ ความหลง และความกลัวได้ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2564, น. 149) ประเด็นดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ Ben-David, Birru, and Prokopenya ที่ศึกษาพฤติกรรมนักลงทุนรายย่อยในตลาด Forex และพบว่า นักลงทุนจำนวนมากมีแนวโน้มตีความความสำเร็จระยะสั้นว่าเกิดจากความสามารถของตนเอง จนนำไปสู่การเพิ่มขนาดการซื้อขาย จำนวนครั้งในการเทรด และระดับความเสี่ยงมากขึ้น ทั้งที่ผลการดำเนินงานในอดีตไม่ได้เป็นหลักประกันต่อความสำเร็จในอนาคตอย่างชัดเจน (Ben-David et al, 2018, pp. 2009–2036) ดังนั้น ปัญหาของนักลงทุนจึงมีได้อยู่ที่ความผันผวนของตลาดเท่านั้น แต่อยู่ที่การ

ขาดกลไกควบคุมจิตใจและอคติภายในตนเอง ในทางกลับกัน หลักขันติและโยนิโสมนสิการช่วยให้ นักลงทุนมีความอดทน รู้จักพิจารณาเหตุปัจจัย และไม่ตกอยู่ในวงจรการตัดสินใจตามอารมณ์

3. วิเคราะห์หลักพุทธธรรมสำหรับนักลงทุน ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า การแปลงหลักธรรมให้เป็นแนวปฏิบัติจริงสามารถทำได้ผ่านการใช้อิทธิบาท 4 เป็นโครงสร้างหลักในการพัฒนาตนเอง โดยอิทธิบาท 4 ประกอบด้วยฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา ซึ่งเป็นหลักปฏิบัติที่นำไปสู่ความสำเร็จในการทำงานและการดำเนินชีวิต (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2549, น. 13-14) ประเด็นนี้สอดคล้องกับงานของปัทมภูษิต พรมเสนา และคณะ ที่พบว่า การประยุกต์ใช้อิทธิบาท 4 ช่วยส่งเสริมความพึงพอใจ ความเพียร ความรับผิดชอบ การตรวจสอบข้อผิดพลาด และการพัฒนางานอย่างเป็นระบบ (ปัทมภูษิต พรมเสนา และคณะ, 2564, น. 311-313) ส่วนการจัดการทรัพย์สินและการแบ่งสัดส่วนทรัพย์สินสามารถเชื่อมโยงกับหลักโศกวิภาค 4 ซึ่งเสนอการจัดสรรทรัพย์สินเป็น 4 ส่วน ได้แก่ ใช้จ่ายเลี้ยงตนและผู้ควรบำรุง 1 ส่วน ใช้ลงทุนประกอบการงาน 2 ส่วน และเก็บสำรองไว้ใช้ในคราวจำเป็น 1 ส่วน (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2564, น. 128) ขณะที่ปาปณิกรรม 3 ได้แก่ จักขุมา วิรูปะ และนิสสยสัมปันโน (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2564, น. 95-97) สามารถประยุกต์เป็นหลักมองการณ์ไกล ความชำนาญ และการมีฐานสนับสนุนที่มั่นคงในการลงทุนได้

โดยสรุป อิทธิบาท 4 และสติเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยให้นักลงทุนพัฒนาวินัยภายใน ลดอิทธิพลของความโลภ ความกลัว และความหลง และสามารถตัดสินใจบนฐานของปัญญา ความพอดี และความไม่ประมาท อันสอดคล้องกับกรอบพุทธเศรษฐศาสตร์ที่เน้นคุณภาพชีวิต ความสมดุล และการไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น บทความนี้มีคุณค่าในฐานะการบูรณาการพระพุทธศาสนาประยุกต์กับ Behavioral Finance และเสนอโมเดล BIIP เป็นกรอบควบคุมอารมณ์ วินัย และความเสี่ยงของนักลงทุน Forex

องค์ความรู้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

แผนภาพโมเดล BIIP (Buddhist Investment Integration Process) แสดงกรอบแนวคิดการบูรณาการหลักพุทธธรรมกับกระบวนการลงทุนอย่างเป็นระบบ ในลักษณะวงจรการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทั้งด้านผลลัพธ์ทางการเงินและการพัฒนาจิตใจของนักลงทุน กระบวนการเริ่มจากคิหิสุข ซึ่งเป็นเป้าหมายชีวิตของคฤหัสถ์ที่เน้นความมั่นคงทางการเงิน การใช้ทรัพย์สินอย่างเหมาะสม การไม่เป็นหนี้ และการดำรงชีวิตโดยสุจริต เป้าหมายนี้ทำหน้าที่กำกับทิศทางการลงทุนไม่ให้มุ่งแสวงหากำไรเพียงอย่างเดียว แต่คำนึงถึงคุณภาพชีวิตและความยั่งยืนร่วมด้วย จากนั้นจึงเชื่อมโยงกับหลักธรรมสำคัญ ได้แก่ อิทธิบาท 4 ปาปนิกรธรรม ติฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ โภควิภาษ 4 สติ และขันติ เพื่อใช้เป็นกรอบคิดในการสร้างวินัย การวางแผน การบริหารทุน การควบคุมอารมณ์ และการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล เมื่อหลักธรรมถูกนำไปสู่การปฏิบัติ จะเกิดกระบวนการลงทุนที่มีระบบ ประกอบด้วย การวิเคราะห์ การวางแผน การบริหารความเสี่ยง การควบคุมตนเอง และการปรับปรุงจากประสบการณ์จริง โดยมี “สติ ปัญญา และวินัย” เป็นแกนกลางของโมเดล สติช่วยให้รู้เท่าทันอารมณ์ ปัญญาช่วยให้เข้าใจสภาพตลาด และวินัยช่วยให้ปฏิบัติตามแผนอย่างมั่นคง ผลลัพธ์ของโมเดลคือความยั่งยืนในการลงทุน โดยอาศัยความเข้าใจตามหลักไตรลักษณ์ คือ อนิจจัง ทุกขัง และอนัตตา เพื่อยอมรับความไม่แน่นอนของตลาด ลดความโลภ ความกลัว และความยึดติด อันนำไปสู่ความมั่นคงทางการเงินควบคู่กับความสมดุลทางจิตใจ

บทสรุป

โดยสรุป งานวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่า หลักพุทธธรรมสามารถนำมาประยุกต์ใช้เป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนาการลงทุนในตลาดแลกเปลี่ยนสกุลเงินต่างประเทศได้อย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะในมิติของการควบคุมอารมณ์ การเสริมสร้างวินัย การบริหารความเสี่ยง และการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล โมเดล BIIP (Buddhist Investment Integration Process) จึงเป็นกรอบการบูรณาการระหว่างหลักธรรมกับกระบวนการลงทุน เพื่อให้นักลงทุนสามารถพัฒนาทั้งประสิทธิภาพในการลงทุนและความสมดุลทางจิตใจควบคู่กัน สาระสำคัญของโมเดล BIIP ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ 1) เป้าหมายของการลงทุน ซึ่งยึดหลักคิหิสุขเป็นฐานในการสร้างความมั่นคงทางการเงิน การใช้ทรัพย์อย่างเหมาะสม การไม่เป็นหนี้ และการดำเนินชีวิตโดยสุจริต 2) กระบวนการลงทุน ซึ่งประยุกต์ใช้อำริยาบท 4 เพื่อพัฒนาวินัยและการเรียนรู้ ปาปนิกรธรรมเพื่อเสริมการวางแผนและการบริหารกลยุทธ์ และโภควิภาคเพื่อกำกับการจัดสรรเงินทุน และการบริหารความเสี่ยง โดยมีสติและขันติเป็นหลักสำคัญในการควบคุมอารมณ์และยับยั้งการตัดสินใจที่ขาดความรอบคอบ และ 3) ผลลัพธ์ของการลงทุน ซึ่งอาศัยปัญญาตามหลักไตรลักษณ์ในการยอมรับความไม่แน่นอนของตลาด ลดความยึดติดในผลลัพธ์ และสามารถปฏิบัติตามแผนการลงทุนได้อย่างมีเหตุผล ดังนั้น พุทธธรรมในบริบทของการลงทุนจึงมิได้เป็นเพียงหลักจริยธรรมทั่วไป หากแต่สามารถพัฒนาเป็นกรอบจิตวิทยาการลงทุนและระบบบริหารความเสี่ยงที่ช่วยให้นักลงทุนดำเนินการลงทุนอย่างมีสติ มีวินัย และมีความสมดุล อันนำไปสู่ความยั่งยืนทั้งด้านการเงินและจิตใจในระยะยาว

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการส่งเสริมให้นักลงทุน โดยเฉพาะกลุ่มนักลงทุนรายย่อย (Retail Traders) นำโมเดล BIIP ไปประยุกต์ใช้ในฐานะแผนปฏิบัติการเทรด (Trading Plan) มากกว่าเป็นเพียงหลักคำสอนเชิงอุดมคติ
2. ควรมีการขยายผลการวิจัยจากเชิงคุณภาพ (Qualitative) ไปสู่การวิจัยเชิงปริมาณหรือเชิงทดลอง (Experimental Research) เพื่อวัดผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น

บรรณานุกรม

ปัญญกิจจ พรมเสนา และคณะ. (2564). *การประยุกต์ใช้หลักอริยาบท 4 กับวิถีสหกิจชุมชนไม้ปาร์เก้ ตำบลเวียงทอง อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่*. ใน รายงานสืบเนื่องการประชุม

- วิชาการระดับชาติและนานาชาติ เรื่อง พุทธทัศน์กับสังคมยุคปัญญาประดิษฐ์ (น. 305–314). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่.
- พระคมสัน เจริญวงศ์. (2563). การวิเคราะห์หลักพุทธธรรมที่ส่งเสริมหลักการแห่งเศรษฐศาสตร์. *วารสาร มจร การพัฒนาสังคม*, 5(2), 46–55.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2549). *การเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน*. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ.
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2564). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. (พิมพ์ครั้งที่ 43). นครปฐม: วัดญาณเวศกวัน.
- สมิทธิ์ อโรรา, และ มณีกัญญา นากามัทสี. (2567). กลยุทธ์ของนักลงทุนในอุตสาหกรรมอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศเพื่อความสำเร็จของนักลงทุนรุ่นใหม่ในประเทศไทย. *วารสารการวิจัยการบริหารการพัฒนา*, 14(1), 124–137.
- Bank for International Settlements. (2022). *Triennial Central Bank Survey of foreign exchange and over-the-counter (OTC) derivatives markets in 2022*. Bank for International Settlements.
- Ben-David, I., Birru, J., & Prokopenya, V. (2018). Uninformative feedback and risk taking: Evidence from retail forex trading. *Review of Finance*, 22(6), 2009–2036.
- Ehrmann, M., & Fratzscher, M. (2004). *Exchange rates and fundamentals: New evidence from real-time data* (ECB Working Paper No. 365). European Central Bank.
- European Securities and Markets Authority. (2020). *Technical advice to the Commission on product intervention*. European Securities and Markets Authority.
- Neely, C. J., & Weller, P. A. (2011). *Technical analysis in the foreign exchange market* (Working Paper No. 2011-001A). Federal Reserve Bank of St. Louis.
- Sobol, I., & Szmelter, M. (2020). Retail investors in the foreign exchange market. *Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu*, 64(6), 168–181. <https://doi.org/10.15611/pn.2020.6.13>